

A kolozsvári könyvnyomdászok
SEGÉLYZŐ
EGYLETÉNEK
KELETKEZÉSE ÉS FEJLŐDÉSE
1861—1886.

A HUSZONÖTÉVES JUBILAEUM-ÜNNEPÉLYRE

az egyesület megbízásából

IRTA

GOMBOS FERENCZ,
egyleti ellenőr.

Az egyesület kiadása.

KOLOZSVÁRT.
NYOMATOTT A MAGYAR POLGÁR KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1886.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A kolozsvári

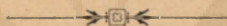
könyvnyomdászok

SEGÉLYZŐ

EGYLETÉNEK

KELETKEZÉSE ÉS FEJLŐDÉSE

1861—1886.

A HUSZONÖTÉVES JUBILAEUM-ÜNNEPÉLYRE

az egylet megbízásából

Országos Széchényi Könyvtár

IRTA

GOMBOS FERENCZ,

egyleti ellenőr.

Az egylet kiadása.

KOLOZSVÁRT.

NYOMATOTT A „MAGYAR POLGÁR” KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1886.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A kolozsvári könyvnyomdászok

SEGÉLYZŐ-EGYLETÉNEK KELETKEZÉSE ÉS FEJLŐDÉSE

1861—1886.

Ha végig tekintünk hazánk nyomdászatának történelmén, azon nevezetes tapasztalatra jutunk, hogy városunk, az egykori Erdély fővárosa: Kolozsvár, a hazai nyomdászat fölkarolásában, fejlesztésében a könyvnyomtatás föltalálásának 1-ső századától kezdve időről-időre, egész az újabb korig azon helyet foglalta el, melyet méltán a legelsőek közé sorolhatunk.

Gutenberg nagyszerű találmányának: a mozgatható betűk használható alkalmazásának ténye által 1450-ben a világfejlődés, művelődés fáklyája lángra gyúlt, hogy bevilágítsa e föld minden zugát, hol csak emberi lény honol.

E világosság első fénysugára már 22 év múlva hazánk dicső fővárosába: Budára is beviláglott, honnan kevés idő multán, miként vándor az ismeretlen tájakon mindig biztosabb helyet keresve, tört tovább. Kortársa: a Reformatio hódítása által Gutenberg nagy vívmánya erősbulve, a magyar haza fővárosából Erdélybe vonúlt, hol Szebent, majd Brassót választá lakhelyéül; de ezt is csak azért, hogy innen körültekintve, a bérczes Erdély fővárosát: Kolozsvárt szemelje ki állandó és biztos lakhelyül, honnan aztán, mint soha ki nem alvó szövétnek, terjessze világító sugarait századokon át, örökre dicső szolgálatokat téve hazánk és nemzetünk művelődésének, fejlődésének.

A nagy eszme nagy férfiakat kívánt, kik Kolozsvár kebelében dicsően végezték szép és nemes, de tövissel nagyon is körülsvont feladatukat. *Heltai Gáspár és Hoffgráff György, Szcenci Kertész Ábra-*

hám nemcsak hazai nyomdászatunknak úttörő munkája által szereztek maguknak soha el nem muló emléket, de az irodalom fejlődésének is úttörői valának. Ezek mellett mint egyikét a legkitünőbbeknek említhetjük *Tótfalusi Kiss Miklóst*, kit jeles nyomdászati képzettségéért és működéséért több nagynevű tudós férfiunk „Erdélyi Fénix”-nek, „Magyar Elzevir”-nek s „régibb nyomdászatunk nagy mesteré”-nek neveztek el. Dr. Ballagi Aladár „A magyar nyomdászat történelmi fejlődése” című művében ugyancsak róla a következőket olvashatjuk: „Tótfalusi hirneve annyira kiterjedt volt, hogy nemcsak Svéd-, Olasz- (a római pápa nyomdájából) és Angolországból, hanem az e művészetben előhaladottabb Belgium és Franciaországból is egymásután kapta a megrendeléseket. A lengyel és németországi zsidók általa vésették négyszög-betűiket. Sőt Ázsiában is az örmények és georgiaiak első nyomdáikat általa szereltették föl a könyvsajjtót az utolsó betűig.”

E nagynevű elődünk 1702-ben halt meg Kolozsvárt, a legnagyobb nyomor között, feláldozva a külföldről kinálkozó gazdag jövőt a nyomoruságos élettel, csakhogy nemzetének és a hazának szolgálhasson. Porhüvelye a kolozsvári temetőben van elhelyezve s sirhantját egy koporsóalakú kő nyomja, melyen a következő versfelírás olvasható:

„TÓTFALUSI MIKLÓS NYUGSZIK EZ HELYBEN.
MAGYARORSZÁG SZÜLTE, ERDÉLY FELNEVELTE,
HOLLANDIA BETÜMETSZÉSRE S ÖNTÉSRE
SOK NEMZETEK NYELVÉN HIRREL KÉSZÍTETTE.
MONGYAD UTON JÁRÓ NYUGODGYÉK MEG TESTE.
BUSULT LELKÉNEK LÖTT ISTÉN BÉKESSÉGE.
IDEGENSÉGÜNKET AZ ISTEN NE NÉZZE,
TÁMASSZON HAZÁNKNAK INKÁBB MÁST HELYETTE.”

A sirkő fejénél:

ANNO
DNI
MDCCII.
AETATIS SUAE
LII.

A sirkő másik oldalán nemesi czimer látszik, melyen egy nyitott könyv s rajta betűk Abc. sorrendben vésve vannak, alatta egy

férfialak a festéktörő ecsettel kezében elég jól látszik. A felirat, mely ez oldalt betölti, teljesen olvashatlan.*)"

Elhagyatva, elfeledve nyugszik jelesünk e néma sir hantja alatt, ránehezedve a majdnem két évszázad viszontagságos napjait kiállott s megmohosodott kő, mintegy jelezni akarva, hogy a terhe alatt nyugvó porhüvely szellemlakója: távoztával magával ragadta egy fenséges eszme megtestesülésének, a nyomdászatnak fényes korszakát; vagy miként ugyancsak dr. Ballagi Aladár mondja: „Tótfalusi nálunk utolsó képviselője a dicsőült vagy üldözött, de mindenkép tudós és lelkesült nyomdászoknak. Utódai már egyszerűen üzletemberek, kiknek kezében a nyomda is többé-kevésbé üzleti czéllá válik.“

* * *

Egyletünk huszonötéves fejlődésének megírásához méltóbb bevezető sorokat gondolni sem mertem volna ezen, különösen minket kolozsvári nyomdászokat ily közlelről érdeklő s egyszersmind oly buzdítólag ható nagyszerű történelmi múlt felelevenítésénél. Hisz a történelemből merithetünk az előretörekvésre erőt, kitartást s a történelemnek adunk át egy-egy tanulságos emléket az utókor számára azon kivivott sikerek által, melyet egyénenként vagy összesen, küzdelem és megpróbáltatások által bár, de mégis érvényre juttatunk.

A csupán könyvek nyomásával foglalkozó nyomdászat korát felváltotta azon korszak, mely kezdte felismerni azt, hogy a könyvek nyomtatásán kívül számtalan oly munkát produkál a nyomdászat, mely a befektetett tőkét — okszerű kezelés mellett — búsáson jövedelmezővé teheti; de másfelől az önfentartásra pályát keresők részére ezáltal új tér nyílt, s így a nyomdászatot iparszerűen, azaz mint egy új iparágat karolták fel.

Azonban a gyors fejlődést még mindig gátolta különösen a könyvek nyomtatását ellenőrző censura és a nyomdák felállításánál megkövetelt pénzbeli biztosíték letétele. De maguknak a nyomdászoknak, mint munkásoknak a helyzete, kik csak számra nézve szaporodtak, s anyagi tekintetben csak nyomorogtak, e szaporodás még hátrányos

*) Vajha a pályatársak kegyelele megmentené e sirhantot a végelpusztulástól, s az elhagyatottságból kiemelvén, gondozás alá venné. Ajánlom a pályatársak figyelmébe.

volt, a mennyiben a helyett, hogy a munka mennyiségéhez viszonyulva emelkedett volna, azt jóval túlszárnyalta s a munkás kezeknek elegendő foglalkozás alig jutott; mely körülményt súlyosbított az, hogy a test szervezetére nagy befolyással levő foglalkozás ideje egyenlőtlen s a díjazás gyenge volt. Egy bekövetkezett betegség folytán pedig majdnem a megsemmisülésig nyomorogtak, mivel senki és semmi sem volt, a ki őket segélyezze, vagy a honnan segélyt nyerjenek.

Semmi sem bizonyítja ezt jobban, mint ama „Typographia regulái“, mely e század elején léptetett életbe a r. kath. lyc. nyomda igazgatósága által, s mely a kötelességeket és jogokat lakonikus rövidséggel, vagy mint mondani szokás: „kurtán és furcsán“ szabályozta. Ugyanis, hogy csak egy pár pontot idézzek, a kötelességek pontos teljesítésére nézve e „regulák“ 84. pontja ezt mondja: „Ki mennyi szolgálatot tesz, annyi fizetést vesz, ki mennyit mulat, annyit vesz.“ Világosabban a 85. pont: „Egy elmulasztott napért 50 krt. félnapért 25 krt, egy óráért 4 kr huzatik le.“ A betegség esetére nézve így szól a 96. pont: „A ki betegsége miatt egy-két nap nem dolgozhatik, kimarad s a Directort bizonyossá teszi a betegségéről, vészi az egész héti fizetést.“ De már a 97. pont így szól: „Ha a betegsége egy hétnél tovább tart, a Typographia ingyen senkit sem tarthat, nem fizethet, olyant fogad a ki dolgozik s annak fizet“ stb.

Ilyen s ehhez hasonló szabályok közt éltek s ily állapot környezte nyomdászainkat egész 1848-ig, a mikor is ez megváltozott; de csak rövid időre. Azonban elég volt arra, hogy a sorsuk iránt csak sóhajtásokkal eltelő nyomdászokat a cselekvés terére szólítsa s az eddigi tengődésszerű életmódot, habár teljesen megváltoztatni nem is, de némileg tűrhetőbbé, elviselhetőbbé tehessék.

* * *

Az önmagukról való gondoskodás eszméje kezdett életre kelni a nyomdászok között, s ezt a „nyomdász beteg- és utassegélyző egyletek“ felállításával látták leginkább elérhetőnek. Így alkottak már 1848-ban a budapesti szaktársak beteg- és utassegélyző egyletet, de a szabadságharc leveretése után uralkodó absolutizmus ez egylet valódi célját, mint annyi másét, félremagyarázta s létesülhetését megtagadta.

A kolozsvári könyvnyomdászok segélyező-egyletének felállítását is már az 1853. év elején kezdeményezte a ma is élő *Dolián János* pályatársunk s jelenleg a szamosujvári gör. kath. püspöki nyomda derék ügyvezetője, kinek elsősorban köszönhetjük egyletünk létezését, mert az ő lankadhatlan és buzgó fáradozásai után nyert az életet. Az akkor még csekély számban levő nyomdászok már elég lelkesen karolták fel az eszmét s adták össze a hetenként fizetett 10 kr illetéket; de kezdeményezőnek a városból való távoztával, s különösen csekély számuk miatt, még ugyanazon évben megakadt s az alig 8—10 forintot tevő vagyont a befizetők maguk közt szétosztották.

Ez első eredménytelen kísérlet után 5 év múlva, 1858-ban tért vissza városunkba *Dolián János* pályatársunk s tudomására jutván a kis egyesület feloszlása, még ugyanazon évben többször fölvetette pályatársai közt egy betegsegélyező-egylet alakítását, de minden siker nélkül; 1859-ben sem volt szerencsésebb. Azonban ezen sikertelenségek daczára sem szünnén meg népszerűvé tenni az egyesület nemes és a nyomdászokra kiható jótékonyágát, s már a következő évben, 1860-ban, mint egyik nevezetes lépést említhetjük fel azon összejövetelt, melyet az egylet miként való felállításának megbeszélése végett tartottak az ev. ref. főtanoda nyomdájában, — az indítványozóhoz csatlakozva e nyomda személyzete közül Szathmári Mihály ügyvezető, Burckhárdt András, Décsi József, Boér István, Rácz István, Szabó András, Karsai István, Papp Ferencz, Illés László, Nagy Lajos és Csáka Mihály (néma), kiket Décsi József, Karsai István, Nagy Lajos és Illés László kivételével, kik elhaláloztak, nagyrésztben ma is körünkben tisztelhetünk.

Ez összejövetelt nevezhetjük egyletünk első gyűlésének, mely nemcsak azért nevezetes, mert első volt, de a melyen hozott határozat által életet nyert egyletünk s az abban résztvett 12 pályatárs mintegy kötelességének tartotta odamunkálni, hogy minden egyes kolozsvári nyomdászt belevonjanak, az egylet tagjai sorába toborzanak. Az 1860. év folyamán még több szűkebbkörű gyűlés tartása által munkáltak az ifju csemete plántálgatásán, s egyik ily gyűlésen már szükségét látták annak, hogy a mind föl-fölmerülő ügyek elintézésére maguk közül tisztviselőket válasszanak, melyből aztán az következő, hogy a közbizalmat teljes joggal bíró kezdeményező egy sze-

mélyben elnök és pénztárnok lett, jegyzőnek pedig Szathmári Mihály választatott.

Ily szervezeten várták be az 1861. évet, melynek január első szombatjával tényleg megkezdték az egyleti illetékek befizetését is, mely a már megállapított szabály szerint hetenként fizetendő 10 krajczárban lett megállapítva. De a fiatal egylet is még ez évben megkezdte kitüzött nemes hivatásának gyakorlását s a július 20-án városunkon átutazott két idegen nyomdásznak útisegélyképen 60 krt adott s augusztus 31-én nyújtotta az első kétheti segélyt 8 frt összegben Becsek Dániel volt egyleti tagnak, a ma is élő sz.-udvarhelyi nyomdatulajnosnak, mely tények által gyakorlatilag is bebizonyította, hogy él s életrehívására szükség volt; s így nemcsak első alapszabálya, de mi is jelezhetjük, hogy a „kolozsvári könyvnyomdászok beteg- és útassegélyező egylete“ az 1861. év kezdetével meg lett alapítva s az 1863. április 19-én tartott „alakuló“ közgyűlése csakis a nyilvánosságra való kilépés jellegével birt.

Az 1861-ben megkezdett áldásos működést előbbre vinni, az egyletnek biztos létet teremteni volt a főczél a buzgó pályatársak előtt, kik minden lehető eszközt megragadtak arra, hogy azon társaikat, kik még vonakodtak tagjai lenni, őket felvilágosítván az egylet üdvös volta felől, tagokul megnyerhessék. Sőt tovább mentek. Az ev. ref. főtanoda nyomdájának 1848. óta igazgatóját: Stein Jánost — ki 10 évig volt egyletünk elnöke, — szerencsések voltak pártolólul megnyerni, ki a mellett, hogy késznek nyilatkozott havonként 1 frt befizetéssel a pénztár gyarapításához járulni, személyesen is befolyt arra nézve, hogy az igazgatása alatt működő nyomda személyzete kivétel nélkül tagja legyen az egyletnek, mi annál üdvösebb volt, mert ezáltal a többi nyomdák személyzetei is mintegy kötelességeiknek vélték eleget tenni, ha a tagok sorába léptek; a kik aztán megint nyomdaik főnökeit: u. m. a róm. kath. lyc. nyomda akkori igazgatóját Szentpéteri Imrét és néhai Gámán János nyomdatulajdonost nyerték meg hasonló pártolódijak fizetésére, mely díjakat a három nagyobb nyomda főnökei, t. i. Stein János, Keresztesi Pál és Ajtai K. Albert az átutazókat segélyző alapra jelenleg is fizetnek.

Mindezen sikerek elérésében a kezdeményező ernyedetlen munkássága mellett nem csekélyebb jelentőségű érdemeket szerzett *Burckhardt Agoston* egyletünk tiszteletbeli elnöke, ki a kibocsátott gyűjtő-

ivek révén valóságos hangyaszorgalommal gyűjtötte össze a nemes emberbarátok szívesen nyújtott filléreit. E gyűjtés 200 frt 50 krral növelte alaptőkénket, mely méltó bizonyossága volt ama nemes és jó-akaratu támogatásnak, melyben a fiatal egyletet városunk közönsége, még a nyilvános kilépés előtt, részesítette. Meg is látszott e munkásság eredménye, mert a fiatal egylet ugy tagjainak számában, mint alapvagyonában folyton gyarapodott. 1861-ben tagjainak száma husz, 62-ben huszonkettőre emelkedett a 12-ről és bevételei a két év lefolyása alatt jóval felülmúlta a 400 frtot, kiadása pedig 102 frtot tett, melyből segélyezett 15 átutazót 25 frt 60 krral, 5 egyleti tagot betegség esetében 40 frttal, s az 1862-ben elsőnek elhalt Décsi József tagtárs tisztességes eltemetésére 30 frt 55 krral járult.

* * *

Ily körülmények közt érte el egyletünk az 1863-ik évet, a mikor már elég erősnek érezték a nyilvánosságra bocsátásra s elhatározták, hogy az ez évben tartandó gyűlést, mint „alakuló“ közgyűlést tartják meg. A megtartás napjául 1863. április 19-ke tűzetett ki, mely napon a róm. kath. lyc. nyomda helyiségében meg is tartatott.

Ezen „alakuló“ közgyűlésről felvett jegyzőkönyv tanúsága szerint a gyűlésben résztvettek, illetőleg jelen voltak: „Tanácsilag kiküldött biztos: *Elekes* András; az ev. ref. főtanodai nyomda hasznobérlője: *Stein* János; a róm. kath. lyc. nyomda igazgatója: *Szentszanti* Imre; az ev. ref. főtanoda igazgató tanára: *Sámi* László és a „Korunk“ cz. lap érdemes szerkesztője: *Kőváry* László; továbbá a következő nyomdászok: *Bartók* Lukács a róm. kath. lyc. nyomda és *Szathmári* Mihály, az ev. ref. főtanodai nyomda ügyvezetői; Baritz József, Beck Ludvig, Becsek Dániel, Benkő Károly, Burckhárdt András, Burckhárdt Ágoston, Csiszér Dávid, Dolián János, Fenzér József, Heine Ferencz, Illés László, Imreh Sándor, Karsai István, Kolozsvári János, Miklósi Zsigmond, Nagy Lajos, Papp Ferencz, Rác István, Szabó András és Vogel Károly“ — egyleti tagok.

A nem nagyszámu, de az egylet iránt nemes érdeklődéssel s buzdító lelkesültséggel ékeskedő közgyűlést *Dolián* János ideiglenes elnök és pénztárnok ahoz méltó beszéddel nyitotta meg, melynek folyamán mintegy elismerését fejezván ki a pályatársaknak a tapasztalt összetartó, együttérző lelkes támogatás felett, kijelenti, hogy:

„a kolozsvári könyvnyomdászok által alapított beteg- és útassegélyző egyesület többé nem ábránd; mint megalakult jótékony intézetet tekinthetjük azt, melynek üdvös hatása már is, úgyszólván a kezdet kezdetén, kézzelfoghatólag felmutatható.“ Beszédének e kijelentést követő részében a nyomdászat iránt eltelt igaz lelkesültséggel tesz egy visszapillantást a nyomdászat amaz aranykorára, melyben koronás fejedelmek méltatták *Gutenberg* felvilágosítást terjesztő nagy művét a vele való foglalkozásra. A többek között fölemlíti a minket oly közletről érdeklő történelmi nevezetességü tény, hogy: „*III. Fridrich* császár a könyvnyomdászokat czimmerrel ajándékozta meg s kardhordásra feljogosítá“; — és hogy: „*II. József* császár ifjúságában tanulta a betűszedést és nyomtatást. Szeretett anyját, *Mária Terézia* magyar királyné öfelségét, születésnapjára két oldalt elfoglaló tőle szerzett, szedett és nyomott költeménnyel lepte meg. *József* császár sajtója minden hozzátartozókkal együtt, valamint betűszekrényei is a bécsi államnyomdában üvegrekesz alatt, örök emlékül tartatik fenn.“

Ezután *Imreh* Sándor egyleti tag, jelenleg a marosvásárhelyi ev. ref. főiskolai nyomda ügyvezetője, hosszabb beszédben részletezte azon okokat, melyek a nyomdászatra s azok munkásaira nehezednek, s mily üdvös hivatása lesz a működését már oly szépen megkezdett nyomdász-egyesületnek. Beszéde végeztével köszönetét fejezvé ki a közgyűlés színe előtt a két legfáradhatlanabb pályatársnak: *Dolián* Jánosnak, a legbuzgóbb indítványozónak s ideiglenes elnök és pénztárnoknak, valamint *Burckhardt* Ágostonnak, a fáradságot nem ismerő lelkes gyűjtőnek. Köszönetét továbbá a nyomdák főnökeinek s azon lelkes honfiaknak, kiknek adományai által az egyesület pénztára oly tettelesen gyarapodott.

A pénztár két éves forgalmáról szóló kimutatás felolvasása után a megerősített alapszabályok olvastattak fel s annak értelmében a tisztviselők megválasztattak. Elnök lett egyhangú felkiáltás útján *Stein* János igazgató; pénztárnok: *Dolián* János; ellenőr: *Szathmári* Mihály; ülnökök, vagyis a választmány tagjai lettek: *Benkő* Károly, *Burckhardt* András, *Rácz* István és *Vogel* Károly egyesületi tagok, melynek kihirdetése után *Stein* János elnök az egyesület megalakultnak és a közgyűlést befejezettnek nyilvánította.

Az első alapszabály az egyesület célját következőkben kör-

vonalozta: „1. Az idegen, foglalkozást kereső pályatársakat, kik alkalmazást nem kapnak, útiköltséggel (viaticum) segíteni. 2. Beteg egyleti tagokat, azoknak ápolást és orvoslást nyújtandó, pénzzel segíteni. 3. Az elhalálozott egyleti tagokat a nyomdászok zászlója kíséretében (mely zászló egyik felén látható a „nyomdászok címere“, a másikon pedig a halhatatlan Gutenberg ama jelképe: „Légyen világosság!“) és a régi szokás szerint kardosan eltemettetni.“ A segélyezés következő volt: Utisegély 1 frt, betegsegély egy hétre 4 frt, temetkezési segély 30 frt, melyekért az egylet tagjai beiratási díjúl egyszersmindenkorra 4 frtot, hetenként pedig 10 kr illetéket voltak kötelesek fizetni.

Megerősítés végett az erdélyi kir. főkormányshékhöz fölterjesztett alapszabályok a következő „hozzáadással“ érkeztek vissza 1863. Bőjtelő hó 5-én: „A kir. Főkormányshék tekintve a mult 1861-ik év Boldogasszonyhava első napján a helybeli nyomdászok által alakított beteg- és útassegélyző egyletnek jótékony és nemes irányát és emberbaráti célját, annak érvényesítés végett ide fölterjesztett alapszabályait azon hozzáadással erősíti ezennel meg, hogy az alapszabályok 16-ik cikkelyéhez az új iparrend 129-ik §. értelmében még az is bejegyzendő: miszerint a közgyűlések tartása esetről-esetre a városi tanácsnak bejelentendő; továbbá a 18-ik cikkelyhez az új iparrend 113 ik §-nál fogva még bejegyzendő: hogy a megválasztott elnök megerősítés végett a városi tanácshoz, mint iparhatósághoz, fölterjesztendő.“ Ennek a kifolyásából történt, hogy tanácsbíztos vett részt a közgyűléseken s a jegyzőkönyveket aláírásával igazolta, egész 1869-ig; az ezutáni időkben ez nem gyakoroltatott, csupán a 70-es években két ízben, a mikor ez különben is nem rendelve, de kérve volt; azonban ekkor már az alapszabályok is megváltoztak.

Még ez év augusztus havában tartatott egy közgyűlés, melyen intézkedés történt arra nézve, hogy az egylet pénze a kolozsvári kiségitő-pénztáregyletbe helyeztessék el s a kézi pénztárba csak 30 frt hagyatott az esetleges segélyadás fedezése végett.

1864-ben az egyletnek 22 tagja és 473 frt 73½ kr vagyona volt, s ez öröndetes vagyoni gyarapodás arra indította az egylet tagjait, hogy a temetési költségre adandó segély összegét 30 frtról 40 frtra emelték fel. Ugyancsak ez évben határozatott szavazattöbbséggel,

hogy az egylet részére egy égszinkék színű zászló készíttessék, melyre nézve bizottság is küldetett ki, de a melynek munkássága eredményre nem vezetett. Hasonló sors érte a felszabadulandók részére készítendő oklevél tervét is.

Az 1865-ik évben nem találunk egyletünk évkönyveiben nevezetesebb tényt, sőt még gyűlés tartásáról sincs följegyzés, a miből majdnem azt hihetnők, hogy az egyleti élet iránti kedv csökkent; de ha az 1866-ik évben okt. 28 án tartott közgyűlésen tett jelentéseket vizsgáljuk, az ellenkezőt tapasztaljuk. Ugyanis az érdemekben gazdag pénztárnok e városból s így az egylet kebeléből is távozni kényszerülván (jelenlegi állása betöltésére) megtartá végső elszámolását: 823 frt 84 és $\frac{1}{2}$ kr vagyoni állást jelentve be a közgyűlésnek — eredményeül azon eszmének, melyről annyit ábrándozott, — de a melyért annyit küzdött és fáradozott; jutalmúl csak annyit kérve: „hogy ezután is az egylet tagjának lenni megengedtetessék“, melyre a következő határozat hozatott: „Ámbár az alapszabályok 3. §-e szerint csakis a kolozsvári nyomdákban dolgozó egyének lehetnek tagjai az egyletnek, tekintve kérelmezőnek az egylet alapítása és gyarapítása körül szerzett érdemeit, kérelme megadatik, — megjegyeztetvén, hogy ez esetből jövőre következtetést vonni nem lehet, — ez csakis kivételes eset lévén, az alapítás körül szerzett érdeme elismeréseül.“ Ily határozathozatal még csakis egyszer ismétlődött, midőn az egylet alapítását szintén nagy mértékben elősegítő *Burckhardt* Ágoston hasonló kérelmére az 1873. február 2-án tartott közgyűlés az érdem elismeréseül ugyanoly határozatot hozott, mint a most távozó pénztárnok részére. Az 1866-ki közgyűlés a temetkezési illetéket újrolag 10 frttal emelve, 50 frtban állapította meg, de egyidejűleg kimondta, hogy: „azon esetben, ha a pénztár állása veszélyeztetve lenne, a jövő közgyűlésnek fenhagyatik szabadsága, hogy: ha szükségesnek látja, a segélypénz mennyiségét lejjebb szállíthassa.“

Számottevő, kisebb-nagyobb jelentőséggel bíró határozatok hozattak az egylet belügyeinek igazgatása végett úgy a tisztviselők, mint a tagok érdeklődő résztvevése mellett az 1867—68-ki évek folyamán, melyek eldöntésekor mindig úgy az egylet, mint tagjainak kölcsönös érdeke volt az irányadó. Ez igazgatás mellett örömmel tapasztalhatjuk, hogy az évről-évre való gyarapodás sem hiányzott. Egyletünk alapvagyon a 1868-ik év végével már elérte, sőt 51 frttal túl

is haladta az 1000 frtot és humanus feladatát is teljesen kielégítő módon gyakorolta. Az egyleti tagok betegségi segélyezésére 400 frtot, 2 temetési költség fedezésére 80 frtot és a városunkon átutazó 125 idegen pályatárs segélyezésére 130 frtot s így tisztán segélyezésre összesen 610 frtot adott 1868. végeig, a mi fényesen bizonyítja azt, hogy mily szükség volt e humán-egylet létesítése és fentartása.

Az 1869—70. évekkal az első 10 éves cyklus csendben és a legszerényebb munkásság közt folyt le. Egyetlen főczél lebegett szem előtt: az egylet folytonos fejlesztése, gyarapítása. És e törekvést nagyban elősegítette a lelkiismeretes vagyonkezelés és a segélyezésben követett mérséklet; mert bár a tagok szükségteljes napjaikban joggal fordulhattak a segélyt nyújtó egylethez, mely mindig készen állott, ha az jogosan igényeltetett; de mindannyiszor éber figyelemmel őrködött, valahányszor oly egyén akarta azt igénybe venni, ki rendes körülményei közt nemes hivatását föl nem ismerte... És ebben is csak a collegialis kapocsnak szorosabbra vonását láthatjuk, mert csak együttes erővel és akarattal lehet a meglevőt megtartani, előre vinni és fejleszteni!...

* * *

A második 10 éves cyklus kezdetével 1871-ben fölvetetett az eszme, hogy a már meglevő „beteg- és útassegélyző-alap“ mellé egy „rokkant-, özvegy- és árva-alap“ létesíttessék, mert a segélynyújtás egyletünk részéről csak akkor lesz teljesen egész, ha nemcsak a városunkon átutazókat és a betegségben szenvedőket látja el a szükséges segélyezéssel, de az elgyengült, munkaképtelenné vált pályatársakat is védő karjaiba fogadja, s az elhaltak után netán hátramaradt özvegyeket és kiskorú árvákat is gyámolítja a családfő elvesztése által jutott inségnek napokban.

E nagyjelentőségű segélyezési alap felállítását *Burckhardt* Ágoston kezdeményezte, s kipróbált szorgalmu gyűjtőtehetségével neki is kezdett az eszme megvalósításához. Gyűjtőíveket bocsátva ki az egylet, azokat ő maga nagykiterjedésű ismeretsége folytán széthordván, mindenütt buzdított és lelkesített. S városunk és vidéke nemes szívű fiai és leányai ezt megértve, készséggel nyújtották filléreiket az eléjük tárt humanus czél megvalósíthatására, melynek eredményeül már 1873-ban 372 frt 10 kr lett hirlapilag is nyugtázva.

Noha ez évek alatt a pályatársak figyelme nagyrészből az új alap létesítésére irányult, a betegsegélyző-alap azért nem hanyatlott, sőt öröndetesen emelkedett s az ügykezelésre is czélszerű intézkedések történtek. Így 1873-ban a heti illetékek pontosabb eszközölhetése céljából minden nyomdában házipénztárnokok választattak, kiknek kötelességükké tétetett odahatni, hogy a heti illetékeket pontosan felvegyék, a felszabadulandókkal az egylet célját megismertessék, s az idegen városból jött és foglalkozást nyert pályatársakat hasonló módon felszólítsák s az így nyert pénzeket minden hónap végével a főpénztárnoknak beszámolják. Hogy ez intézkedésnek megvolt a gyakorlati haszna, bizonyítja az, hogy az 1872-ben 19-re apadt tagok száma 1873-ban 32-re nőtt fel s az évi pénztári számadás 242 frt kiadás mellett 304 frt 71 kr tiszta bevételt, s ez alap összes vagyona 1586 frt 17 krt tüntetett fel; e szép gyarapodás megint arra készítette a tagokat, hogy a temetkezési illetéket 60 frtra, a betegsegély összegét pedig heti 4 frtról 5 frtra emelte, mely maig is érvényben van.

Ez intézkedéseket foganatosító s február 2-án tartott közgyűlésen Stein János igazgató, az egylet népszerű elnöke kijelentette, hogy: „ő már koros ember lévén, s több oldalról terhes elfoglaltatása miatt az egylet ügyeit nem intézheti úgy, mint akarná, kéri a közgyűlést, hogy az új választást elrendelvén, helyébe más elnököt válaszszon.“ — A mily határozottan voltak kifejezve e szavak, ép oly fájdalomosan vette tudomásul e közgyűlés távozását azon egyénnek, kinek 10 éven át tartó tapintatos és részrehajlatlan elnöki vezetését annyira megszokta.

A megüresedett elnöki szék betöltése oly egyént kívánt, ki a távozó elnök 10 éves munkássága által hátramaradt örökséget öregbitvén, hasznossá tegye. A közgyűlés figyelme *Burckhárdt* Ágoston egyleti tagra esett, kit elnökké választva, bizalma által egyszersmind elismerését akarta kifejezni az eddig kifejtett munkáért. De az általa megkezdett rokkant-, özvegy- és árva-alap felállítása végett nagy szükség is volt az ő személyére, mit fényesen igazolt azon tény, hogy megválasztatása után két évre, azaz 1875. augusztus 1-én ezen segélyző alap is 879 frt 42 kr tőkével megalakult, s egyidejűleg ki-mondatott, hogy ez időtől kezdve a tagok hetenként külön 5 kr fizetéssel járulnak az alap gyarapításához, mely tagsági illetéknek 10 évi szakadatlan fizetése után minden tag jogos igényt tarthat az esetle-

ges segélyezésre, melynek meghatározására s a különben is régi alapszabályok kidolgozása végett az 1875. július 25-én tartott közgyűlés kebeléből egy bizottság küldetett ki: Burekhárdt Ágoston elnök, Vogel Károly pénztárnok, Szathmári Mihály jegyző, Benkő Károly, Pongrácz Antal és Dombrovszky Lajos tagok személyében.

Midőn ez új alap megalakultát jelezzük, hálatelt szívvvel kell megemlékeznünk a nagyközönség ama buzdító és támogató pártfogására, melylyel egyletünket körülövezte s jótékony adományaival törekvésünket elősegítette. Mindmegannyi drágakő ez a siker koronájában, melyeket ragyogóbbá tesz a nagytudományu főpap: kalocsai biboros érsek *dr. Haynald Lajos* őementiája nagyneve, ki ez embertársaink felsegélésére irányult törekvéseinket két ízben 80 frt adománynyal tüntette ki; a nagytekintélyü államférfi: volt erdélyi kir. kormánybiztos és Kolozsvár városi országgyűlési képviselő *gr. Péchy Manó* őexcellenciája, ki szintén két ízben 120 frt adománynyal; a nemesen érző dicső honleány s egyik legnagyobb magyar színművésznő: *Szerdahelyiné-Prielle Cornelia* önagsága és *Kibédi Biasini Domokos* kir. keresk. tanácsos, kik 20—20 frt adománynyal buzdítottak és lelkesítettek. A magyar színművészet gyámolításában örök érdemeket szerzett *Lompérdi Korbuly Bogdán*, mint a kolozsvári nemzeti színház volt intendánsa, három színelőadás jövedelmének átengedése által 239 frt 15 krral gyarapította az ifjú pénztár alapvagyonát, — s a majd minden évben áldozatot hozó *Stein János* 100 frt alapítódíjjal jelezte, hogy a 10 évig elnöki vezetése alatt állott egylet helyes úton jár ez újabb irányu segélyző-alap létesítésével.

És mindezek mellett minő szavakkal tudnók kifejezést adni méltatásául a kolozsvári *kisegítőpénztár-egylet* igazgatóságának azon áldozatkész elhatározásáért, hogy 1882-től kezdve évről-évre 25 frt adományt juttat évi nyereményéből egyletünknek!.. Mind, mind oly tények, melyek önmagukban rejtik az érdemet. S valahányszor egyletünk szűkölködő tagjainak segélynyújtás által egy-egy könyvét törli le, mindannyiszor érzi azt is, hogy ezt az ő jóvoltukból is teszi!

Az 1877. évben a belügyminiszteriumhoz megerősítés végett fölterjesztett új alapszabály azon módosítással nyervén megerősített, hogy ugy az útas- és betegsegélyző-, mint a rokkant-, özvegy- és árvaalapok egymástól teljesen független külön vagyonnal rendelkezzenek s így mindkét alap meg nem félelesíthető törzsvagyonául

1000—1000 frt alapszabályilag is kijelöltetett; ez lehetséges is volt, mert ez év végével már az útas- és betegsegélyző alap 2109 frt 2 krt, s a rokkant-, özvegy- és árvaalap vagyona 1057 frtot tett.

A szépen fejlődő anyagi gyarapodás mellett a tagok száma is folyton növekedésben volt s ez évben 47, tehát az első 10 éves ciklusban elért szám kétszerese volt, a miből önként következett, hogy a segélyadás összege is megkétszereződött; t. i. a mig 1868-ban, a mely évben a betegsegélyző-egylet vagyona elérte az 1000 frtot, s a segélyezésre kiadott összeg 610 frtot tett, — úgy az 1877-ben, mikor is az alapvagyon a 2000 frtot meghaladta: a segélyezésre kiadott összeg szintén meghaladta azt, azaz 2014 frt volt, melyből betegek segélyezésére 1235 frt 27 kr, 222 átutazónak 300 frt és temetési költségül 479 frt 50 kr fordítottatott; vagyis más szavakkal: tett ez alap készpénzvagyona 1877. év decz. 31-én 2109 frt 2 krt, volt kiadás az alakulás kezdetétől 1861. január 1-től 1877. decz. 31-ig tisztán segélyezésre 2014 frt 27 kr, s így a készpénzvagyon 94 frt 75 krral haladta meg a segélyezésre kiadott összeget, mi mindkét esetben eléggé jellemzi az elmúlt évek gazdálkodását.

Az új alapszabályban a rokkant, özvegy és árvák segélyezésére ki volt mondva, hogy a tagok csak 10 évi tagság után tarthatnak igényt. Ez idő multán a munkaképtelenné vált tagok segélyét a következőleg jelezte: u. m. 10—20 évi tagság után legalább is 2 frt; 21—30 év után 2 frt 50 kr; 31—40 év után 3 frt; 41—50 év után 3 frt 50 kr; 50 évi tagságon túl 4 frt hetenként, azon hozzáadással, hogy a közgyűlés, ha a körülmények engedik, e segélyezést főlebb is emelheti; e meghatározás mellett azonban hozzáteszi, hogy: „Azon tagok részére, kik a nyomdászüzletnél testi sérülést vagy egyéb testi bajt szereztek s ezáltal munkatehetetlenné váltak, 10 éven alól is fizettethetik a rokkantsegély, a közgyűlés által meghatározandó összegben.“ Az özvegysegélyre nézve, hogy: „valamely tag halála után, ha az legalább 10 évig a pénztár irányában való járulékait pontosan fizette, törvény és házasság után maradt özvegye igényt tarthat a segélyezésre.“; az özvegysegély 30 frtban lett megállapítva. Hasonlólag intézkedett a kiskorú árvák segélyezéséről is, azoknak 12 éves korukig terjedő segélyezését a közgyűlés határozatának tartván fenn.

A segélyezés illetén proponálásában inkább a jóakarat nyilvánult, mint maga a cél érvényrejutása; de hiszen ez egy kezdő alap-

nál másként nem is lehet; mert oly nagy horderejű cél elérésére, minő a rokkant-, özvegy- és árvákat segélyezés, jól tudjuk, mily nagy alaptőkére volna szükség. Hanem arra, hogy a megkezdett munka annál nagyobb lelkesedéssel folytattassék, — e tételek felállítása egyelőre elég buzdító anyagúl szolgáltak.

És e buzgalom sem hiányzott az egyesület tagjai között. Táncz-vigalmak tartását tüzték maguk elé, melyek sikeres rendezése által majdnem minden évben szép anyagi hasznot nyertek s az egyesület erkölcsi értékét is nem kis mértékben emelték. A pályatársak közt a collegialis érzületet mind szorosabbra fűzték, úgy, hogy ha volt is a mi azt egy pillanatra megzavarja, — mely alkotmányos formákkal igazgatott testületeknél vajmi ritkán kikerülhető, — azt a higgadtan gondolkozó pályatársak odaadó ügyszeretete a helyes útra terelte, a mi annál könnyebb volt, mert annak kiindulási pontja is a közös cél netalán megakadható fejlődésének feltékeny szemmeltartásából származott.

A céltudatos egyesületi igazgatás mellett ott diszeleg a háladatos-ság eszméjének érvényrejutása is a minden elhatározást, intézkedést tartalmazó „Jegyzőkönyv“ lapjain. Az 1877. február 4-én tartott rendes és ugyanazon év augusztus 26-án tartott rendkívüli közgyűlésekről felvett jegyzőkönyvek lapjai emlékeztetik a pályatársakat, hogy szívük háláját akarva leróni: önmagukat tisztelték meg, midőn Nagyméltóságu és Főtisztelendő *dr. Haynald Lajos* kalocsai bibornok-érseket 25 éves püspöki jubileuma alkalmából feliratban üdvözölték s az egyesület tiszteletbeli tagjává, s Nagyságos *Lompérdi Korbuly Bogdánt* az egyesület dísztagjává választották és az erről szóló díszoklevél kiállításáról és átnyújtásáról bizottság kiküldése által gondoskodott.

*

*

**

Az 1878. évvel a magyarországi nyomdászok életében örök időkre kiható mozgalom vette kezdetét, mely hazánk minden nyomdászegyesülettel bíró városát, s így a kolozsvárit is, közös tevékenységre szólította. E mozgalom a budapesti társaság kebeléből indult ki, s célja az volt, hogy 1878. pünkösd másodnapján Budapesten tartandó országos gyűlésre minden egyesület képviselőket küldve, oda munkáljanak, hogy a nyomdászat fejlődését gátló túlságos concurrentia terje-

dését némileg akadályozzák s az ezt nagymértékben elősegítő „tanoncz-ügyet“ rendezzék. De első és legfőbb célja volt ez országos összejövetelnek az, hogy Magyarország nyomdászegyleteit egy-egy központi székhellyel kerületekre ossza s ezáltal a vidéki kisebb városok nyomdászainak — kik csekély számuk miatt egyletté nem alakúlhattak, — módot nyújtsanak arra, hogy egyletbe állhassanak s így a balsors csapásai alatt az elzüléstől megóvassanak. De másfelől a kölcsönöség elvének életbeléptetése által biztosítani akarták minden egyleti tag segélyezésben való részesülés jogának folytonosságát az esetre is, ha azon városból eltávozni kényszerülvén, akarva nem akarva, megszűnt egyleti tag lenni.

A szabadelvű fejlődésnek mindig barátja s a saját kebelében is mindig ez irányban munkáló kolozsvári nyomdászegylet megérté a budapesti társegylet üdvös törekvését, a legnagyobb lelkesedéssel fogadta a hozzá küldött átiratot, melynek értelmében nem is késett az említett időben megtartott I. országos nyomdászgyűlésen néhai Rozinyák József ellenőr-jegyző személyében magát képviseltetni, ki a küldetésében eljárva, részletes előterjesztésben számolt be az orsz. gyűlés folyamán végbement tárgyalásokról és határozatokról.

Nem lehet feladatunk itt részletesen felsorolni az I. orsz. gyűlésen hozott határozatokat; de mint egyletünket közelről érdeklő dolgokat, a következőket figyelmen kívül hagynunk nem lehet. És pedig: miután ez orsz. nyomdászgyűlés a tulajdonképeni Magyarországot a következő hét: u. m. 1. budapesti, 2. pozsonyi, 3. kassai, 4. debreczeni, 5. szegedi, 6. temesvári és 7. pécsi kerületre, — az erdélyi részeket 2 kerületre osztotta: Kolozsvár és Szeben kerületi központtal, s e két központi egylet szabad egyezkedésére bizta egymás-közt elhatározni azon vidéki kisebb városok nyomdászainak egyletük-höz csatlakozását, kik talán nemzetiségi tekintetek miatt a gyakori érintkezést igénylő központi igazgatást nem gátolják.

A másik nevezetes határozat volt az, melyben kimondja az orsz. gyűlés, hogy az önhibájukon kívül munkanélkülivé lett nyomdászok segélyezésére minden oly leendő központi egyletben, mely még ily czélú alappal nem bír, alap létesíttessék, hogy így a kerületi szervezkedés által életbeléptetendő kölcsönös segélynyújtás a lehető teljes legyen. Ezen határozatok keresztülvitelére új alapszabályok válván szükségessé, mintául a pozsonyi egyleté ajánlatot, mely

az összes segélyezési osztályokat magába foglalta. A szervezkedés végső határidejéül pedig 1879. évben tartandó II-ik orsz. nyomdászgyűlés tüzetett ki.

E határozatok megvalósítása végett egyesületünk igazgatósága meg is kezdte szervezkedési munkáját, habár előre látta, hogy egy új alap létesítésénél, mely újabb terheket ró a tagok vállaira, számolnia kell a nehézségekkel; sőt a csaknem féltékenyen őrzött egyesületi vagyonnak a vidékiekre való kiterjesztése is nem kis aggodalommal tölté el az egyesület némely tagjait. De a szabadelvű gondolkozás a végeredményben itt is diadalra jutott, mit bizonyít az, hogy a Burckhárdt Ágoston elnök, Pongrátz Antal alelnök, Vogel Károly pénztárnok, Gombos Ferencz ellenőr-jegyző, Szathmári Mihály, Burckhárdt András, Benkő Károly, Groisz Ottó, Maknics Albert, Kovács Lajos, Kocsis Márton és Nagy Zsigmond személyében kiküldött bizottság az alapszabályok módosítását az 1881. márcz. 6-án tartott közgyűlés elé terjesztette, mely azt elfogadva, utasította az ig. választmányt, hogy megerősítés végett a belügyminiszteriumhoz fölterjessze.

* * *

A magyarországi társesegyletek a kerületi szervezkedést már nagyrészen életbeléptették, habár itt is néhol nehezen barátkoztak meg ez eszmével. És nálunk, az erdélyi részekben, egyesületünk többszöri kísérlettelénél egyéb nem történt. Mert a másik kerület központja: a szebeni társesegylet azon többszöri fölszólításunkat, hogy jelölje ki ama vidéki városokat, a melyekben működő pályatársainkat kebelébe óhajtja fogadni — tudomásúl sem vette.

Az 1879-ben megtartani tervezett II. orsz. nyomdászgyűlést a budapest-kerületi központi egyesület 1881. aug. 20. és 21. napjaira tüzvén ki, a kerületi szervezkedés végső intézkedései mellett az ipartörvény módosítása iránt az ipar- és kereskedelmi miniszteriumhoz benyújtandó kérvényszerkesztés és a „tanonczyügy“ rendezése tüzetett ki tárgyakúl, melyet közölve a kerületi egyesuletekkel, őket újlag képviseltetésre szólította fel.

Az ezen gyűlésen megjelent küldötteknek már mintegy beszámolniok kellett az I. orsz. gyűlésen kimondott szervezkedés ügyéről. Az ig. választmány egyik ülésében elhatározta, hogy úgy erre nézve, valamint a II. orsz. gyűlés többi tárgysorozatára nézve is, a mellett,

hogy képviselő küldését fogja indítványozni egy egybehivandó közgyűlésnek, — egyszersmind egy 3 tagu bizottságot küldött ki Pongrácz Antal alelnök, Gombos Ferencz jegyző és Hantz Gyula vál. tag személyében egy „Felirati javaslat“ kidolgozására, mely mintegy beszámol s egyszersmind indítványoz a felvetett kérdésekben. A javaslatot a rendkívüli közgyűlés elfogadta s benyújtásával a II. orsz. gyűlésre megválasztott képviselőt: *Pongrácz Antal* alelnököt bizta meg.

A megbízatásában eljáró képviselő-alelnök részletes előterjesztését a következő szavakkal végezte be: „Most bátor vagyok kijelenteni, hogy az általunk kidolgozott s a közgyűlés által elfogadott alapszabályt mindaddig, míg a budapesti központi bizottság alapszabály-tervezetét el nem készíti, fel kell függesztenünk, fel kell veyük a munkanélküliek segélyezését is, és abban kell igyekeznünk, hogy alapszabályaink lehetőleg ugyanazon segélyezési osztályokat vegye fel, mit a budapesti vagy más vidéki egyletek felvesznek.“ S így tehát a további halogatásra nem volt idő. Az ig. válaszmány gyorsan nekifogott e sokat hányt-vetett kérdés végleges megoldásához; úgy, hogy az 1882. évi márcz. hó 12-én tartott rendkívüli közgyűlésen az ellenőr-jegyző által a szervezkedésről tett előterjesztésből azt olvassuk, hogy: „a körlevél által felszólított 10 vidéki nyomda közül 5-ből jelentkeztek számszerint 14-en, kik hajlandók a hozzánk való csatlakozásra.“ És hogy a szervezkedés kérdése tényleg megvalósíttassék, az ig. válaszmány megbízásából a következő indítványt olvasta fel elfogadás végett:

„Tisztelt közgyűlés!

Egyletünk ig. válaszmánya a budapesti II. orsz. nyomdászgyűlés határozata folytán 2-szor is kimondott szervezkedés ügyében a következő határozati javaslatot bátorkodik a t. közgyűlés elé terjesztetni:

Tudva azt, hogy Magyarország vidéki nyomdászvárosainak az orsz. gyűlés által felosztott kerületi központokkal való csatlakozása már nagyobb-részt keresztülvitetett s ezáltal majdnem teljesevést nyert ama kitűzött nemes cél, hogy az összes pályatársak inséges napjaikban segélyt nyerhesse-nek; s hogy mi, kolozsváriak, Erdély egyik kerületi központját képezzük, első-sorban a mi érdekünk s a mi kötelességünk vidéki pályatársainkkal a csatlakozást keresztülvinni, ha csak egyletünk tagjait a többi társegyletek általi kölcsönös támogatástól vissza nem akarjuk tartani, valamint a közös nyom-

dász-czélt hátramaradásunkkal akadályozni, — így tehát ig. választmányunk nevében kérem, mondja ki a közgyűlés, hogy :

1. Egyletünk a kerületébe tartozó vidéki nyomdász-pályatársakat kebelébe fogadja ;

2. A kölcsönösségi viszonyt a többi szervezett társsegyletekkel fentartani akarja ; — és

3. Ez ügy keresztülvitelét a gyűlés által választandó ig. választmány-nak — a minta-alapszabály kezéhez vétele után — első fontos kötelességévé teszi. “

A javaslatot a közgyűlés egyhangulag elfogadta, mely után az evvel szoros kapcsolatban álló munkanélküliek segélyező pénztár alakítására vonatkozó javaslatot olvasta fel ellenőrijegyző, melyet nagyérdekű voltánál fogva szintén ide igtatunk :

„Tisztelt közgyűlés !

Második javaslatunk csaknem összefügg a szervezkedés kérdésével, mivel annak tárgya a segélyezési ágak egyik lényeges pontját képezi s így „segélyző-egyletünk“ is csak úgy lesz minden tekintetben egész, ha ezen új segélyezési alapot is felállítjuk.

Ezen új alap: „az önhibájukon kívül munkanélkülivé lett nyomdászokat segélyező alap“ lenne. Ugyanis a Budapesten tartott orsz. nyomdászgyűlés a pályatársak figyelmét felhívta ezen segélyezési ág alapjának felállítására, segélyt nyújtandó azon pályatársaink részére is, kik önhibájukon kívül munkanélkülivé lettek. Ezen alapot már több társ-egylet felállította s így egyletünk ig. választmánya sem mulaszthatja el, hogy a következő javaslatot a t. közgyűlés elé ne terjessze és annak üdvös voltára föl ne hívja a t. közgyűlés figyelmét, miszerint mondja ki, hogy :

1. A „munkanélküli nyomdászokat segélyező alapot“ felállítja ;

2. Mivel az átútazók segélyezése lényegénél fogva egy a munkanélküliek segélyezésével : e kettőt egyesíti ;

3. Ez alapra a betegsegélyezési alaphól kiszakít annyit, hogy a nyomdafőnökök által az átútazók részére fizetni szokott évi 12 frttal és a heti illetékeknek 5 krajczárral való felemelésével, legalább egy év múlva 300 frt tökével a segélyezést megkezdhesse. “

Ezen indítvány 1-ső és 2-ik pontját a közgyűlés egyhangulag elfogadta ; a 3 ik pontra, t. i. az alap létesítésére vonatkozólag ki-mondta, hogy : „a betegsegélyezési alaphól kiszakít 150, azaz száz-

ötven forintot; a nyomdafőnökök évi díjait, mint „viaticum“-díjat, ez alapra fordítja; a heti illetékeknek 5 krajezárral való felemelését 1882. évi május 1-ső szombatjától kezdve kimondja, senkinek végrehajtásával az ig. választmány megbizatik.“

S így e határozat következtében a munkanélkülieket segélyző alap 1882. május 1-ével meg is alakult.

Hogy hova fejlesztették a pályatársak ügyszeretete a balsorsban támaszt nyújtó szerény kis együletet, az első 20 év végeztével megalakított harmadik segélyző alap, azt hiszem, eléggé tanúsítja. — Igazán, miként a kis csecsemő fejlődik évről-évre erős férfiuvá, úgy fejlődött ez egylet is; s nem túlozunk, ha azt mondjuk, hogy az édes anya rajongó szeretetéhez hasonló ügyszeretettel fejlesztették, nevelték és gyarapították ez együletet. Azok a tisztviselők, kiket a pályatársak bizalma az egylet ügyeinek igazgatására szólított, a kötelességérzet teljes tudatával végezték azokat, nem várva ezért semmi jutalmat. Elég jutalom volt végzett munkájuknak e fejlődést feltűnető gyümölcse és a pályatársak meg-megújuló bizalma.

De a bizalom nyilvánítása mellett ott látjuk az egylet tagjainak tettekben kifejező elismerését is azok iránt, kik munkásságuk által maradandó nyomokat hagytak hátra egyletünk életében. Így az 1873-tól mai napiglan is buzgó és lelkiismeretes pénztárnokát: *Vogel* Károlyt, ki a terhes pénztári kezelést a legnagyobb pontossággal és puritán tisztasággal minden díj nélkül végezte: az 1879. évi közgyűlésen egy ezüst remontair órával lepte meg, s az ezt követő évi közgyűléseken nem egyszer fejezte ki köszönetét e munka elismerésül. Az elnöki tisztelet 1873—1883-ig fáradhatlan buzgalommal betöltő *Burckhardt* Ágostont az 1883-ki közgyűlés az elnöki szék elhagyása alkalmából egyhangu lelkesedéssel tiszteletbeli elnökévé választotta, ezáltal mintegy reményét fejezve ki az iránt, hogy az elnöki szék elhagyásával nem vonja meg tevékenységét az egylettől. Mindezekon kívül számos jegyzőkönyvi elismerés jelzi a buzgó tisztviselők fáradozásait, melyeket azonban, nehogy dicsekvéssel illetessünk, nem részletezünk; s ha e pár tényt felhoztuk is: az érdem elismerése mellett a jövő lelkesedését feltételezni akartuk!...

A huszonötéves fennállásnak végefelé közeledünk és az, a mit a hátralevő évekről felsorolhatunk, jelentőségben nem áll hátrább az előbbieknél; a munka kifejtésében épen nem, sőt mondhatnók terheesebb, a mennyiben egy újabb alap létesítése s a vidékiek csatlakozása által önként következik.

Az 1883. évben tartott tisztújító közgyűlésen Burckhárdt Ágoston elnök, ki 10 évig volt egyesületünk elnöke, ez állásáról önként lemondott. Az egyesület fennállása óta még csak 3-ikszor megüresedett elnöki székbe a tagok bizalma *Ajtai K. Albertet*, a „Magyar Polgár” szerkesztőjét és nyomda igazgatóját hívta meg, ki azt elfogadván, egyesületünk iránti teljes érdeklődésével és buzgalomával tölti be jelenleg is e tisztét s kormányozza az olykor-olykor zajos érdeklődés közt tárgyaló gyűléseket. — Az utóbbi 3 év munkái közt van olyan is, a mely egyesületünk további fennállását, mint önálló egyesületét, megszüntetni czélozza; de csak azért, hogy egyik oszlopa legyen egy országosan közös nagy hajlék életrehívásában, melynek méltatása 25 éves munkánk feltüntetésének záró fejezetét fogja képezni.

Az 1883. évtől 1885. végeig terjedő időben végzett munkák közt intézkedések történtek arra nézve, hogy úgy a helybeli, mint vidéki nyomdászok az egyesület kebelébe bevonassanak, a mi nagyrészen sikerült is, s ezek, valamint az évről-évre rendezni szokott tánczvigalmak által az egyesület bevételeit gyarapították. Humanus eljárásuk által rendkívüli segélyezésekben részesítettek olyan tagokat, vagy elhalt tagoknak özvegyeit és árváit, kik különben az egyesületi kötelezettségeknek eleget tettek, de a személyt nem válogató végszükség csapásai a szabályszerű idő eltelte előtt rájuk nehezdedt, s a jótékonyság ilynemű gyakorlása által az egyesület becsét és tekintélyét a közönség és pályatársak előtt növelték. — A tagok egészségének fentartását üdvös intézkedések életbeléptetése által elősegíteni törekedtek; a segélynyújtás minden osztályának általánossá, azaz országossá való tételére megindult mozgalomba jelentős részt vettek, s az arra szolgáló statisztikai adatok nyújtásával járultak; a budapesti és debreczeni társaságok által e tekintetben felvetett eszmékhez véleményadással járultak stb.; szóval a lehető csendben, de lankadatlanul dolgoztak, a mi a rendes napi foglalkozás mellett nem csekély feladat volt.

És mi volt az eredmény?

Hogy az első 25 éves ciklus eredményét a maga teljes voltá-

ban föltüntethessük, az alább közlendő részletes kimutatásokra utalunk, azonban általánosságban a főbb tételeket az eredmények igazolásául a következőkben ideiglatjuk :

Volt tagja egyletünknek a 25 év lefolyása alatt 153; ebből elúta-zott vagy kilépett 82; meghalt 16; van jelenleg 55 tag.

Tett a három alap összes bevétele 11,523 frt 43 krt; a kiadás 4,662 frt 22 krt; melyet levonva a bevételből, maradt az 1885. decz. 31-én egyleti vagyonnak : 6,861 frt és 21 kr. Ez tehát az eredmény, ez a termőfa, mely gyümölcsöt hozott, s Istenben vetett hittel reméljük, hogy hozni is fog!

* * *

És most, hogy végére értünk egyletünk 25 éves fejlődésének felsorolásában, az utolsó 3 év egyik nagyjelentőségű mozgalmáról kell mégemlékeznünk. Ez a debreczen-kerületi központi társegyletnek 1883. július havában közzétett azon felhívása, hogy : a magyarországi nyomdászegyletek egy országos egyletté alakuljanak Budapest központtal; azaz a vidéki egyletek az összes segélyezési ágakkal a budapesti egyletbe olvadván, ez országos egyletté alakíttassék át.

A vidékről indult eme mozgalmat a budapesti társegylet tagjainak nagyrésze eleintén nem pártolta és ezt az 1884. júl. hóban tartott vál. ülésében hozott határozattal be is bizonyította. E határozattal szemben a nyitrai pályatársak nevében néhai Bóna J. Károly által kibocsátott „Nyílt kérelmek az orsz. egylet érdekében“ című körlevelet s az abban foglalt új alapszabály-tervezetet a kolozsvári egylet is pártolta és elfogadása érdekében a budapesti egylethez feliratot intézett, habár az ajánlott alapszabály-tervezetben kilátásba helyezett heti illetékek magassága egyletünk tagjai közt már akkor némi aggodalmat okozott. Ezt a budapesti társegylet ugyancsak 1884. okt. 19-én kizárólag az országosítás kérdésével foglalkozó rendkívüli közgyűlése követte, s e közgyűlés által elfogadott indítványt az orsz. egylet előmunkálatainak készítésére kiküldött 11-es bizottság nov. 16-ról keltezett „Felhívás“-ában oly kéréssel közölte egyletünkkel, hogy véleményét ez indítványról vele közölje. Az elfogadott indítvány így hangzik :

„A budapesti könyvnyomdászok és betüöntők egyletének 1884. évi okt. hó 19-én megtartott rendkívüli közgyűlése határozatilag kimondja,

hogy a budapesti egyesület országossá tételének eszméjét helyesli s az országos nyomdászegylet felállítása elé akadályt nem gördít, ha:

1. a vidéki nyomdászegyletek a budapesti egyesület alapszabályaiba iktatott alapelvek s a tagok jelen jogélvezményeinek érintetlen hagyása mellett az országos egyesület felállításába beleegyeznek;

2. ha pénzkészletüket a budapesti egyesületével egyesítik;

3. ha a budapesti és vidéki egyesületek pénzalapjainak egyesítéséből az országos nyomdászegylet életképesnek bizonyul.

Kimondja továbbá a közgyűlés, hogy e föltételek mellett kész a vidékiekkel közösen megállapítani a pénzkezelési és segélyezési módokat, illetve az országos egyesület alapszabályait kidolgozni — eleve is biztosítván a vidékieket, hogy szerzett jogaikat teljes érvényben hagyja.

Ez indítványt ig. választmányunk ugyanaz év. nov. 30-án tárgyalta, s abban állapodott meg, hogy egy öttagú bizottságot küld ki kebeléből, kiknek feladatául tűzvé ki, hogy a budapesti egyesület alapszabályát tárgyalás alá véve, azt a mi érdekeinkkel összehasonlítván, a leendő országos egyesület érdekében elfogadott budapesti indítványra véleményt adjon s azt elfogadás végett egy rendkívüli közgyűlés elé terjessze. E bizottság tagjai voltak: Pongrácz Antal alelnök, Papp György jegyző, Gombos Ferencz, Maknics Albert, Szathmári Mihály vál. tagok. E bizottság munkálatának eredménye volt ama „Véleményünk“, melyet az 1885. január 6-án tartott rendkívüli közgyűlés egyhangulag elfogadott, s azt kinyomatva, a tizenegyes bizottságnak, valamint a többi társegyleteknek megküldeni határozott.

E „Véleményünk“ a fenti indítvány 1-ső pontjára nézve kimondta, hogy: „az országos egyesület felállításánál akadályt nem képeznek: a) ha az alapszabályokban foglalt önképző-osztály ránk vidékiekre kivételt képez, miként ezt a 11-es bizottság legútóbb tudomásra hozta, mely szerint: „sem a 11-es bizottságnak, sem senkinek nem célja önképző-osztályt erőszakolni olyanokra, kik föntartására képtelenek“ és b) „ha az abban kifejezett jogélvezmények érintetlen hagyásával szemben nekünk vidékieknek is, a már létező összes segélyezési ágakra nézve, egyeleti tagsági jogaink és jogélvezményeink fenmaradása biztosíttatik.“ A 2-ik pontra nézve pedig kijelentette, hogy: „a közösen (budapesti és vidéki egyesületek által) megállapított és elfogadott s miniszterium által megerősített alapszabálylyal bíró országos egyesületet másként nem képzelhetünk, mint ha a vidéki egyesületek is,

nemcsak tagjaikkal és azok jogainak és jogélvezményeinek fentartásával, de pénzkészletükkel is egyesülnek, mert csak így lehet egy országos egyletet teremteni.“ A 3-ik pontra nézve, ha az ellenkező eredmény mutatkoznék, ajánlja, hogy: „csak a rokkant-, özvegy- és árva-alap“ országosíttassék.“ Sőt ily értelemben állást foglalva, kijelentí, hogy nem áll egyedül, s hivatkozott a budapesti egylet választmányának ötös bizottsága indítványára, mely elvettetvén, fogadtatott el a Szabó Elek által benyújtott fentebbi indítvány; hivatkozott a budapesti „Társas-kör“-re s az aradi társsegyletre, kik mind csak ez alap országosítását óhajtották. Az elfoglalt álláspontot a kevesebb heti illetékek fizetésével; a más két segélyző ágnek a kölcsönösség útján már eddig is országosan gyakorlásával stb. indokolása után azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy: „egy országos intézmény felállítást csak úgy lehet hosszú időre biztosítani, ha azt erős fundamentumra építjük. Ily fundamentuma az országítás eszméjének csak a rokkant-, özvegy- és árva-alap országosítása lehet és ennek méltó tetőzete a többi segélyezési ágak országosítása“ s e körülményre a 11-es bizottság figyelmét kiterjeszteni kérte.

Az orsz. egylet kérdésében döntő határozatot hozni hivatott III. orsz. nyomdászgyűlést az előkészítő 11-es bizottság 1885. szept. 4. 5. és 6-ik napjaira tűzvé ki, egyletünk két képviselőt küldött *Pongrácz* Antal alelnök és *Gombos* Ferencz jegyző személyében, kik e kérdésben egyletünk által elfoglalt álláspont értelmében indokolt javaslatot nyújtottak be megbízóik nevében, kérve a III. orsz. nyomdászgyűlést: „hogy az általános országosítás kérdését vegye le napirendről, s csakis a rokkant-, özvegy- és árvákat segélyző osztály országosítását tűzze kina-pirendre“; de a többi társsegyletek küldöttei ennek ellenében egyhangúlag az összes segélyző-osztályok országossá tételét fogadták el, s az előterjesztett új alapszabálytervezet — melyben a vidéki egyletek kerületi fiókegyletekre vannak osztva — letárgyalván, megbizta a 11-es bizottságot a további teendők elintézésével.

Igazgató-választmányunk belátva a helyzet tarthatatlanságát, s erre az országos gyűlésen résztvevett küldötteink által is felhivatva — komoly elhatározásával lett, hogy az országos egylettől való távolmaradás által az egylet tagjaira háramló súlyos következményektől — mely a többi társsegyletekkel fennálló kölcsönösség megszűnésében

nyilvánult — megóvja és az orsz. egyletbe való belépés végleges határozathozatala céljából az egylet helybeli és vidéki tagjait, valamint a nyomdafőnök urakat is, a gyűlés tárgyát részletesen körvonalozó „Felhívás” kibocsátása által 1885. évi november hó 8-án megtartott rendkívüli közgyűlésre hívta meg.

A 25 éves cyklus alatt egyletünknek sohasem volt oly népes és érdeklődésteljes gyűlése. A városház tanácstermében folyt le a gyűlés 36 egyleti tag résztvévése mellett. A főnökök részéről Stein János volt egyleti elnök, az ev. ref. nyomda főnöke jelent meg. A vidéki tagok közül: Dolián János és Todorán Endre Szamosújvárról. Az ig. választmány részéről: Burckhárdt Ágoston tiszteletbeli elnök, Pongrácz Antal alelnök, Vogel Károly pénztárnok, Thummerer János ellenőr, Papp György házi pénztárnok, Gombos Ferencz jegyző; Burckhárdt András, Ferdinánd Géza, Rátz György, Szathmári Mihály, Sztupjár István vál. tagok. Továbbá: Albert József, Balázs József, Barla Gyula, Czakó Lajos, Dáncs János, D. Deák Gyula, Egri Miklós, Ehrenberger Ferencz, Heine Ferencz, Illés István, Kalós András, Kaiper János, Kádár Sándor, Kiss Bálint, Kiss József, Mubai József, Orosz Károly, Paizs József, Papernik János, Péczely József, Péter Gergely, Tomka Gyula, Veres Kálmán egyleti tagok voltak jelen.

Az elnöklő alelnök a soha ily nagy számban össze nem gyűlt tagok figyelmét felhíván a tárgy nagyfontosságu voltára: kérte őket, hogy azt részletesen vitassák meg, s meggyőződésük szerint nyilatkozzanak szavazatuk által, — a gyűlést megnyitotta; s miután jegyző részletesen fejté fel az országosítás célját és az újabb áldozathozatalt, melyet az tőlünk és némi részben főnökeinktől is kíván a segédek után fizetendő heti 10 kr illeték fizetésével, s melytől legnagyobb részben függ az orsz. egyletbe való belépés elhatározása is: jelenvolt főnök urat felkéri, hogy a jó példával előljárva, nyilatkozzék e tárgyban.

Stein János főnök úr lelkes szavakban fejezván ki, hogy „ily csekély áldozatért nagyon kár volna a kolozsvári nyomdászegyletnek az országos egyletbe be nem lépni, mivel az nagyon üdvös és hasznos lehet”, s ezért felhívja a közgyűlést és különösen a vidéki tagokat, hogy jelezzék, minő véleménynyel vannak e kérdésben.

Erre aztán úgy Dolián János, mint Todorán Endre kijelentik, hogy ők szintén pártolják és szükségesnek látják az orsz. egyletbe

való belépést s egyszersmind tudtúl adják, hogy főnökeik hajlandók a heti 10 kr főnökdíjt fizetni, mit zajos és lelkes éljenzés követett s a feltett kérdésre: a közgyűlés összes tagjai együttes felállással, tehát egyhangulag adtak kifejezést az országos egyletbe való belépésre, mire Stein János is kijelentette a főnökdíj fizetését s megígérte, hogy ugyanily értelemben közremunkál főnöktársai közt is.

E határozat után a vidéki fiókegyletek alapszabálytervezete tárgyalatott le s az minden pontjában el is fogadtatott jegyző azon indítványával, hogy az orsz. egylet központi számadásvizsgáló bizottságának tagjai közé, évről-évre sorrend szerint, egy-egy fiókegyleti tag is választassék, ki az illető fiókegyletnek a központi pénztár miként állásáról hiteles számadást legyen köteles tenni. E határozatokról ig. választmányunk a 11-es bizottságot értesítette.

* * *

A mag tehát el van vetve! Az új alapszabályok 1886. május 4-én a budapesti egylet elnöke: lovag Falk Zsigmond által benyújtattak a kormányhoz megerősítés végett s ha ez megtörténik: az ige testté lesz, azaz az országos egylet megkezdí működését, s a mostani vidéki kerületi egyletek megszűntek külön önálló egyletek lenni és mint fiókegyletek a budapesti egyletbe fognak tartozni, oly helyi önkormányzattal, mely vagyonával és munkájával minden félévben elszámolni köteles a központi anyaegyletnek. . . .

A jubilaem rendezésével egyletünk első és talán utolsó 25 éves önálló fennállásának évfordulóját ünnepeljük, minthogy a fentebbiek következtében megszűnik önállóvá lenni! . . . Legyen bármiként, de ez ünnepély rendezését egyletünk az ily 25 éves munka után méltán kiérdemelte. S midőn e multra visszatekintünk, nyiltan kijelenthetjük, hogy a kolozsvári egylet minden tekintetben méltó oszlopát fogja képezni az országos egyletnek! Mely hogy az összes magyarországi pályatársakra áldásthozó legyen s az elérendő első 25-ik évfordulóját ily szép eredményekkel ünnepelhessék tagjai: teljes szívünköl óhajtjuk.

Ugy legyen!

Betegsegélyző alap.

Alakítottattott 1861. január 1-én.

Bevétel.

Kiadás.

É v	Illeték		Kamat		É v	frt kr	
	frt	kr	frt	kr		frt	kr
1861. évben	268	20	25	86	1861. évben	40	—
1862. "	129	55	24	86	1862. "	34	55
1863. "	197	30	19	07 ¹ / ₂	1863. "	64	06
1864. "	170	—	28	89	1864. "	32	—
1865. "	143	—	36	46	1865. "	22	50
1866. "	151	60	44	47	1866. "	43	55
1867. "	118	50	51	05	1867. "	110	—
1868. "	153	40 ¹ / ₂	55	10	1868. "	52	34
1869. "	143	90	57	39	1869. "	136	50
1870. "	117	—	64	07	1870. "	15	—
1871. "	143	17	72	73	1871. "	17	50
1872. "	112	50	84	86	1872. "	130	—
1873. "	216	80	87	91	1873. "	242	50
1874. "	139	20	88	92	1874. "	193	16
1875. "	285	—	97	06	1875. "	85	34
1876. "	222	90	107	47	1876. "	239	20
1877. "	313	75	120	42	1877. "	176	07
1878. "	230	20	127	99	1878. "	57	08
1879. "	211	35	131	12	1879. "	178	32
1880. "	215	80	115	21	1880. "	90	34
1881. "	262	60	123	54	1881. "	345	78
1882. "	265	60	114	72	1882. "	389	90
1883. "	273	90	115	—	1883. "	138	96
1884. "	311	70	129	77	1884. "	150	82
1885. "	324	—	137	16	1885. "	427	81
Összesen :	5120	92 ¹ / ₂	2060	50 ¹ / ₂	Munkanélk. s. alapnak	150	—
Hozzáadva a kamatot	2060	50 ¹ / ₂			Összesen :	3563	28
Főösszeg :	7181	43			Utasoknak 322 esetben	511	88
Levonva a kiadást . .	4393	62			Nyomatványok, útikölt-		
Ez alap vagyona :	2787	81			ség, postadíj stb. . .	318	46
					Főösszeg :	4393	62

A kiadás részletezve.

Betegsegély és orvosi díj 384 nyugtára	2677	frt	73	kr
Temetkezési segély 15 esetben	735	"	55	"
Utasoknak 1883. végéig 322 esetben	511	"	88	"
Munkanélkülieket segélyző alapnak	150	"	—	"
Nyomatványok, utazások stbre	318	"	46	"
Összesen :	4393	frt	62	kr

Rokkant-, özvegy- és árvákat segélyző alap.

30

Alakítottatott 1875. augusztus 1-én.

Bevétel.

Kiadás.

É v	Illeték		Kamat		É v	Kiadás.	
	frt	kr	frt	kr		frt	kr
Alaptőke gyűjtés utján . . .	879	42	—	—	1875, 1876, 1877, 1878 években	—	—
1875. augusztus—decz. . . .	29	20	—	—	1879. évben	3	30
1876.	85	45	—	—	1881. "	—	80
1877.	89	90	—	—	1885. "	122	70
1878.	364	75	—	—			
1879.	229	90	91	39			
1880.	78	30	89	20			
1881.	169	64	100	39			
1882.	215	20	114	08			
1883.	198	67	130	84			
1884.	240	60	149	93			
1885.	159	70	164	79			
Összesen:	2790	73	840	62	Összesen:	126	80
Hozzáadva a kamatot	840	62					
Főösszeg:	3631	35					
Levonva a kiadást	126	80					
Az alap vagyona:	3504	55					

Munkanélkülieket segélyező alap.

Alakítottatt 1882. május 1-én.

Bevétel.

Kiadás.

É v	Illeték		Kamat		É v	frt	kr
	frt	kr	frt	kr			
Betegsegélyző alaptól tőkekép .	150	—	—	—	1882. évben	40	80
1882. évben	80	25	5	02	1883. "	—	—
1883. "	98	70	10	75	1884. "	26	—
1884. "	124	10	16	76	1885. "	75	—
1885. "	201	75	23	32			
Összesen :	654	80	55	85	Összesen :	141	80
Hozzáadva a kamatot	55	85					
Főösszeg :	710	65					
Levonva a kiadást	141	80					
Az alap vagyona :	568	85					

25 év alatti összes bevétel és kiadás :

	Bevétel		Kiadás	
Betegsegélyző alapnál	7181	frt 43 kr.	4393	frt 62 kr.
Rokkant-alapnál	3631	" 35 "	126	" 80 "
Munkanélkülieket segélyező alapnál .	710	" 65 "	141	" 80 "
Összesen :	11,523	" 43 "	4662	" 22 "
Levonva a 25 évi kiadást	4662	" 22 "		
Jelenlegi vagyoni állás	6861	" 21 "		

Tagok száma évenként.

1861-ben	volt	20	tag	1874-ben	volt	28	tag
1862-ben	"	22	"	1875-ben	"	40	"
1863-ban	"	23	"	1876-ban	"	43	"
1864-ben	"	22	"	1877-ben	"	47	"
1865-ben	"	22	"	1878-ban	"	43	"
1866-ban	"	19	"	1879-ben	"	38	"
1867-ben	"	19	"	1880-ban	"	41	"
1868-ban	"	24	"	1881-ben	"	40	"
1869-ben	"	24	"	1882-ben	"	54	"
1870-ben	"	23	"	1883-ban	"	51	"
1871-ben	"	24	"	1884-ben	"	59	"
1872-ben	"	19	"	1885-ben	"	64	"
1873-ban	"	32	"				

Elhalt egyleti tagok.

Décsi József	1862 márczius	26-án
Csiszér Dávid	1867 deczember	22-én
Fenzer József	1869 május	22-én
Péterfi Károly	1872 junius	11-én
Karsai István	1874 április	11-én
Avrigeanu György	1874 szeptember	25-én
Illés László	1875 április	26-án
Szabó Endre	1876 márczius	15-én
Schultz László	1876 julius	14-én
Szöts Gyula	1877 október	16-án
Geng Albert	1878 junius	11-én
Rozinyák József	1879 május	21-én
Benkő Károly	1881 május	1-én
Pál Adolf	1882 április	23-án
Maknics Albert	1885 julius	1-én
Kaiper János	1886 márczius	19-én

Egyleti tagok 1861–1886.

N é v	Beállott	N é v	Beállott
Ajtai Ferencz*	1875	30 Dánffy Dénes	1885
Albert József	1885	Deák Ferencz	1886
Avrigeanu György †	1873	Deák Gyula*	1884
Babos Elek	1873	Décsi József †	1861
5 Balázs József	1875	Dolián János	1861
Balthesz György	1884	35 Dombi Viktor*	1877
Baritz József †	1863	Dombrowszky Lajos	1885
Barla Gyula	1884	Egry Miklós	1885
Bartha Hugó*	1882	Ehrenberger Ferencz	1883
10 Bartha Iván*	1882	Endes Dániel*	1871
Bartha János*	1884	40 Fehér János*	1869
Beck Lajos*	1863	Fenzer József †	1861
Becsek Dániel*	1861	Ferdinánd Géza	1879
Beczka Antal	1882	Fiedler Károly	1878
15 Bencze István*	1871	Fodor Lajos*	1870
Benedek Károly †	1869	45 Franke Tivadar*	1883
Benkő Károly †	1861	Gergely Lajos	1864
Benz József*	1883	Geng Albert †	1874
Binder Károly*	1881	Gombos Ferencz	1875
20 Biró János*	1876	Greiner Sándor	1875
Boér István*	1861	50 Groisz Ottó*	1873
Bogdánffy Ferencz*	1876	Hancz Gyula †	1874
Borsos Árpád*	1877	Hauer Fülöp*	1882
Brassai Imre*	1873	Heine Ferencz	1862
25 Burekhárdt András	1861	Helvig Ruppert*	1881
Burekhárdt Ágoston	1862	55 Herl József*	1873
Csáka Mihály*	1861	Héjas József*	1869
Csiszér Dávid †	1863	Hudicska Sándor*	1875
Czakó Lajos	1881	Illés István	1879

A *-gal jelöltek jelenleg nem tagjai az egyletnek.

N é v	Beállott	N é v	Beállott
Illés László †	1861	Orosz Károly	1883
60 Imreh Sándor	1862	100 Páll Adolf †	1880
Kaizer Ferencz*	1865	Paizs József	1885
Kajlik István †	1868	Papp Ferencz*	1861
Kalmár Árpád*	1884	Papp György	1878
Kalós András	1881	Papp István	1884
65 Karsai István †	1861	105 Id. Papp János*	1876
Kaiper János †	1884	Ifj. Papp János*	1883
Kádár János	1884	Pap Constantin	1875
Kádár Sándor	1877	Papernik János	1883
Keresztes Gyula	1872	Perls Mór*	1882
70 Keresztes József*	1876	110 Pelzer Sebestyén*	1881
Kertész Márton	1885	Péterfy Károly †	1868
Khidu György	1884	Péczely József*	1885
Kiss Bálint	1883	Péter Gergely	1885
Kiss József	1878	Polizer Lajos*	1882
75 Kisfalussy Károly*	1873	115 Pollák József*	1882
Kneizer Albert †	1871	Pongrácz Antal	1868
Kolozsvári János*	1861	Rácz György	1875
Komán Miklós	1884	Rácz Gyula †	1878
Kocsis Márton	1875	Rácz István	1861
80 Kovács Gyula*	1878	120 Reiss Armin*	1882
Kovács János*	1874	Régeni Ferencz*	1868
Kovács Lajos †	1873	Roth Adolf*	1882
Kovács Mihály †	1861	Rozinyák József †	1874
Kotzauer Kristóf*	1869	Sándor Gyula*	1882
85 Krausz Árpád*	1884	125 Sándor Hilarius*	1881
Kujedán Gyula	1885	Schultz László †	1873
Lichtenstein Endre*	1876	Seres Sámuel	1875
Lubik Zoltán*	1882	Spitzer Ignác*	1881
Maknics Albert †	1867	Szántó József*	1882
90 Mendel Illés*	1883	130 Id. Szabó András	1861
Mikleán Árpád	1884	Ifj. Szabó András †	1867
Miklós Imre*	1882	Szabó Gusztáv*	1882
Miklósi Zsigmond*	1861	Szabó Gyula*	1870
Molnár József*	1882	Szathmári Lajos	1885
95 Muhay József	1873	135 Szathmári Mihály	1861
Nagy Lajos †	1861	Szóts Gyula †	1873
Nagy Zsigmond*	1880	Sztupjár István	1877
Olosz Lajos*	1876	Takács Gyula*	1875

N é v		Beállott	N é v		Beállott
	Teslák György*	1878		Vigh József †	1868
140	Thummerer János	1876	150	Vogel Gyula*	1875
	Titkos Kálmán*	1862		Vogel Károly	1861
	Todorán Endre	1884		Weisz Lajos*	1879
	Tomka Gyula	1883		Wildner János*	1875
	Toducz Tivadar	1886			
145	Tóth János*	1877		Összesen :	153
	Ungvári István*	1885		Ebből elhalt, elútazott,	
	Vattai Géza*	1883		vagy kilépett . . .	98
	Veress Kálmán	1884		Van jelenleg :	55

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

